

Муниципаль дөйөм белем биреү бюджет учреждениеһы Н.А. Мәжитов исемендәге Красноусол башкорт гимназия- интернаты
Муниципаль район Гафури районы Башкортостан Республикаһы

Кафедра ултырышында каралды.

Кафедра етәксеһе:

 Эсанова Д.Д.

Протокол № 1

« 25 » август 2023 й.

«Килешелде»

Укытыу-тәрбиә эштәре буйынса директор

урынбаһары:

 Насырова Д.З.

« 28 » август 2023 й.

«Рәслайым»

Директор:

 Ф.М.Монасипова

Приказ № 188
« 28 » август 2023 й.

«Интерактив башкорт теле»

кластан тыш эшмәкәрлеге

(1-4 кластар өсөн эш программаһы)

Красноусол ауылы – 2023

1. Инеп һүз.

Н.А.Мәжитов исемендәге Красноусол башкорт гимназия- интернатының 1-4 кластары өсөн дәрестән тыш эшмәкәрлек буйынса “Интерактив башкорт теле” эш программаһы “Мәғариф тураһындағы” законға, Рәсәй Федерацияһының икенсе быуын Федераль дәүләт хөкүмәт стандарттарына, Башкортостан халыктары телдәре” законына, Красноусол башкорт гимназия- интернатының 2023/2024 йылғы уҡытыу планына ярашлы эшләнде. Һәр бала үз телен белеп үсергә тейеш. Телендә беләү – үзаллы фекер йөрөтөү, һөйләү һәм яҙыу телмәрен үстөрөү генә түгел, ә баланы шәхес итеп тәрбиәләүҙә, уны һәр яҡлап үстөрөүҙә зур бер этәргес көс булып тора. Атай-әсәй балаһына рәхәтләнеп үз телендә төрлө йүнәлештә белемен үстөрөүҙә, шулай уҡ үткәнә, хәзергә тормошона, киләсәгенә хөрмәт тәрбиәләргә тырыша. Тел булмаһа, беҙҙә киләсәгебез булмаясак, балаларыбыҙ үз теленән мәхрүм кешеләр булып үсәсәк. «Теле барзың – иле бар» тигән кеүек, телебеҙҙә юғалтһаҡ, илһеҙҙә тороп каласакбыҙ. Телебеҙ шул тиклем матур, яғымлы, назлы, уны шул тиклем үк сифатлы итеп балаларыбыҙға тапшырырға бурыслыбыҙ. Милли мәктәптәргә туған телдә тейешле кимәлдә уҡытыу, уның мөһим проблемалары, заманса уҡытыуҙың бурыстары, йүнәлештәре, юлдары билдәләнгән. Икенсе быуын хөкүмәт стандарттарының талаптарына ярашлы бала башкорт теле буйынса белем алыу менән бер рәттән яңы йәшәү шарттарына ярашлы тормош тәҗрибәһе тупларға, уңышлы уҡыусы һәм эшмәкәр шәхес сифаттарына эйә булырға тейеш.

Дәрестән тыш эшмәкәрлек дәрестәренән **төп максаты** :

Беренсенән, туған телгә, халқыңа, илеңә оло хөрмәт, мөхәббәт һәм йылы мөнәсәбәт тәрбиәләү.

Икенсенән, һәр баланың тыумыштан килгән фантазияһын арттырыу, уға дөрөс йүнәлеш биреү.

Өсөнсөнән, тирә-якты күзәтеүҙә, уй-фекерҙәрҙә матур итеп яҙырға өйрәтеү.

Дүртенсенән, заманса интерактив алымдар менән балаға туған телгә ыңғай караш, һөйөү тәрбиәләү.

Түбәндәге **бурыстар** куйыла:

- Орфоэпик, интонацион, пунктуацион нормаларға нигеҙләненп, дөрөс һәм тасуири уҡырға өйрәтеү,
- Орфографик, пунктуацион нормаларға нигеҙләненп, уйынды, фекерендә грамоталы яҙа белергә өйрәтеү,
- Логик фекерләргә өйрәтеү,

- Тел байлығын арттыру, күргән-белгәндәрендә, уй-фекерендә һөйләргә, игбатларлы булырға өйрәтәү,
- Илеңдә, телеңдә, халкыңды яртырға ғына түгел, башка илгә, телгә, халыкка карата ла хөрмәт тәрбиәләү.

2. Предметтың дөйөм характеристикаһы.

Балаларың ижади һәләттәрен үстәрәү **принциптары:** гуманлык, күсәгилешлелек, системалылык, сағыштыра белеү, анализ яһау, окшаш һәм айырмалы яктарзы таба белеү, төркөмләй белеү, тормош менән бәйләү, халык ижадына таянып эш итеү, үз миңалыңда тәрбиәләү, үзлелә эзләнәргә өйрәтәү кеүек принциптарға таянып эшләү – ижади һәләттә асыуың төп принциптары булып тора.

Төп йүнәлештәр: I класс.

- 1) Диалог төзәү. Бер-береһен тыңларға өйрәнәү, үз фекере менән уртаклаша белеү.
- 2) Һөйләшеү корорға өйрәтәү (уйын формаһында, кызыклы тема эзләү, әкиәт уйлау һ.б. Балалар өсөн яҡын тема һайлау.
- 3) Парлап эшләргә, һөйләшергә, әңгәмәләшергә өйрәтәү. Был телмәр мәзәниәтен үстәрәүгә, дуслык тойғолары һәм хөрмәт итеү кеүек сифаттар тәрбиәләүгә булышлык итә.
- 4) Коллектив эшләү: ике юллык шиғырзар, бәләкәй әкиәттәр һәм хикәйәләр ижад итергә өйрәтәү.

II класс.

- 1) Эзләнәү, уйланыу, фекерләү, ижад итеү. Үз-ара аралашыу. Балалар бер-береһе, шулай ук укытыусы менән дөрөс мөғәлләмә итергә өйрәнәү, иптәштәренә карата, уларзың фекеренә карата хөрмәт менән карарға өйрәнәү.
- 2) Индивидуаль эштәр, уйланыу, үзлелә фекер йөрөтөү. Баланың ижад итеүгә әске әзерлеге.
- 3) Ике юллык шиғырзарзы, әкиәттәрзе һәм хикәйәләрзе бирелгән ярзамсы һүззәр ярзамында ижад итеп карау. Иң яҡшыларын һайлап «китапсык» сығарыу.

III, IV кластар.

- 1) Үзлелә фекер йөрөтөү, уйланыу, эзләнәү, ижад итеү.
- 2) Уйындар аша ижади һәләт үстәрәү. Баланың ижади эшенә хөрмәт менән карау, дөрөс йүнәлеш бирәү.
- 3) Ике, дүрт юллык шиғырзар, бирелгән темаға әкиәт йәки хикәйә уйлап сығарыу. Уңышлы эштәрзе гәзит – журналдарға тәкдим итеү.

Методтар һәм эш алымдары.

- Тел дәрестәрендә баланың ижади фекерләү кеүәнен үстөрөү.
- Тема буйынса эзләнеү эше алып барыу.
- Тема буйынса төп әйтәһе фекерзе таба белеү.
- Сағыштырырға, анализларға, дөйөмләштерергә өйрәтеү.
- Окшатып фекерләй, яза, эшләй белергә өйрәтеү.
- Ижади эшлэгән башка укыусылар менән орашыузар ойоштороу.
- Кисәләр ойоштороу һәм унда катнашыу.
- «Табын» гәзите ойошторған бәйгеләрзә катнашыу.
- Республика балалар басмаларына язышыу.
- Ижад эштәре менән стена гәзите сығарыу.
- Ижади эшлэгән баланың «китаб»ын сығарыу.

3. Кластан тыш эшмәкәрлектән укыу планындағы урыны.

“Интерактив башкорт теле” кластан тыш эшмәкәрлеге башланғыс класс укыусылары өсөн 4 йылға төзөлгән. Программа укыусыларзың йәш үзенсәлектәрен иҫәпкә алып планлаштырылған. Беренсе класс өсөн азнаһына 1 сәғәттән – йылына 33 сәғәт, 2-4 класс укыусылары өсөн 34 сәғәт каралған.

4. “Интерактив башкорт теле” кластан тыш эшмәкәрлегенән йөкмәткеһендә тәрбиәүи йүнәлеш киммәттәрен һүрәтләү.

Рәсәй мәғарифын модернизациялау концепцияһы тураһындағы законында төп йүнәлештәрзең береһе булып баланы шәхес итеп формалаштырыу тора. Был йүнәлештә укытыу эшен ойоштороу – программаның төп талаптарының береһе. Шәхес ул:

- башкорт теленең фәнни-теоретик нигеҙзәрен белгән, үз теленең төп үзенсәлектәрен тәрән тойомлаған, туған телендә иркен һөйләшкән кешеләр менән аралашыу мәзәниәтенә әйә булған;

- белем алыу, укымышлы, мәглүмәтле булыуға, үзенә кәрәк информацияны үз аллы эзләү һәм уға эйә булыу һәләте булган;
- мәктәптә алган белемдә тормош ситуацияларына сығарыуға һәләтле булган; алган белемдә стандарт булмаган ситуацияларга куллана белеүсә;
- хаталаныузан куркмай, ышаныслы эш итеүсә; яңылышканда эшләнгән хаталарның сығанағын асыклай һәм анализлай белгән, уларны булдырмау юлдарын билдәләп, хата эшләнгән эштәрҙән фәһем ала белеүсә;
- үзен уратып алган һәр объектқа, күренешкә үз фекере, карашы булган;
- социаль әхлаки канундарға эйә булыусы;
- кеше кайғыһын, зарын аңлай белеүсә; тоторокло рухлы, матур эске мәзәниәтле, алдыңғы карашлы кеше.
- хислелек, үзендә хис-тойғоларыңды аңлай һәм билдәләй (әйтә) белеү;
- башка кешеләрҙең хис-тойғоларын аңлай һәм билдәләй белеү, уртаклаша алыу;
- матурлыҡ тойғоһо – тәбиғәт матурлығын күрә белеү, йәнле тәбиғәткә һаксыл караш;
- нәфис һүҙҙең матурлығын тоя белеү, үзендә телмәрәңдә камиллаштырыуға ынтылыу;
- ғаилә киммәттәрен аңлау, үзендә яқындарыңа карата ихтирам, рәхмәт, яуаплылыҡ тойғолары;
- текст авторы менән диалог короуға кызыкһыныу, укыуға ихтыяж;
- үзендә һәм әйләнә-тирәңдәге кешеләрҙең кылыктарына дөрөс баһа биреү;
- мораль тәртип ҡағизәләрен көйләүсә этик тойғолар – намыслана, ояла белеү, ғәйебәңдә танып ғәфү үтенеү;
- ғүмерҙең киммәте – кеше ғүмерен иң юғары киммәт итеп баһалау.
- изгелектең киммәте – тирә-йүңдәге кешеләргә миһырбанлы, ярзамсыл, игелекле булыу.
- ирек, намыс киммәте – аралашыу, үз-ара мөнәсәбәттәр короу ҡағизәләренең төп нигеҙ икәнән төшөндөрөү.
- тәбиғәттең киммәте - тәбиғәткә һәм тәбиғәт байлыктарына һаксыл мөнәсәбәт тәрбиәләү.
- ғаилә киммәте - үзендә яқындарыңа карата ихтирам, рәхмәт, яуаплылыҡ тойоу.
- хезмәттең һәм ижадтың киммәте – хезмәткә һөйөү, яуаплылыҡ, үз аллылыҡ тәрбиәләү.
- гражданлыҡ киммәте – үҙеңдә йәмғиәттең, халықтың, илдең, дәүләттең ағзаһы итеп тойоу, илдең бөгөңгөһө һәм киләсәгә өсөн яуаплылыҡ тойғоһо кисереү.

-патриотлык киммәте - илебеззе, күп милләтле халкыбыззы, республикабыззы һөйөү. Тыуған илгә хезмәт итергә әзер булыу.

-кешелектең киммәте – үзәнде бөтөн донъяның бер өлөшө итеп тойоу, килешеп йәшәү, мәзәниәттәр төрлөлөгөн ихтирам итеү.

Гуманлык, күсәгилешлелек, системалылык, сағыштыра белеү, анализ яһау, окшашлык таба белеү, төркөмләй белеү, тормош менән бәйләү, халык ижадына таянып әш итеү, үз миҫалында тәрбиәләү, үзаллы әзләнергә өйрәтеү кеүек принциптарға таянып әшләү – ижади һәләтте асыуың төп принциптары булып тора.

5. Планлаштырылған һөзөмтәләр.

Илен, телен, халкын яраткан, шулай ук башка телдәрзе, халыктарзы хөрмәт иткән **алдыңғы карашлы** балалар тәрбиәләү, ижади һәләте үсешкән, күңеленә йыр-моң һеңгән изге күңелле балалар үстәреү.

1. Шәхси сифаттарзы үстәреү:

- үз аллы әш итергә, белем алыу процесына етди һәм яуаплы карарға;
- атай-әсәйгә, тиһтерзәренә, укытыусыларға, якындарына , мәктәп хезмәткәрзәренә игтибарлы һәм ихтирамлы булырға;
- мәктәп йыһаздарына, укыу әсбаптарына һаксыл булырға;
- Тыуған илде яратырға; ерзе, телде һакларға;
- уй-хистәрендә матур итеп еткерә белеү, матурлык тойғоһо тәрбиәләү;
- һаулыкты нығытырға;
- кунакта, кинола йәки экскурсия һәм башка йәмәгәт урындарында әзәпле булырға, файзалы ял итергә;
- кеше менән аралашыу этикетын зләштерергә.

2. Предмет өлкәһендә:

- Башкортостан Республикаһында йәшәүсә бөтә милләт вәкилдәре менән үз-ара татыу, дуһтарса мөнәсәбәт булдырырға булышлык итеү, шул ук вакытта күп милләтле халыктар араһында йотолоп юғалып калмаһын өсөн ниндәй йүнәлештә үсәргә кәрәклеген аңлау;
- Халкыбыззың матди һәм рухи байлығы менән таныштырыу;
- Йәш быуынды үз аллы фекерләргә өйрәтеү;
- Тәбиғәткә һәм тәбиғәт байлыктарына һаксыл мөнәсәбәт тәрбиәләү;

- Мәзәниәт, сәнғәт, фән өлкәһендә күренекле кешеләр менән танышыу;

3. Универсаль укыу эш төрҙәрен үзләштереү процесында:

- үз аллы белем алырға, мәғлүмәт йыйырға һәм уларҙы куллана белергә;
- дәрес барышында укытыусы менән берлектә эшләргә;
- дәрескә максат куйырға һәм уны дәрес һузымында күз уңында тоталарға һәм тормозҡа ашырырға, эште дөрөҫ планлаштырырға, эҙләнеү эше алып барырға;
- эҙләнеү эше һөҙөмтәләре буйынса презентация эшләргә;
- тигүҙәре һәм оло кешеләр менән итәғәтле һөйләшергә, кеше менән мөнәсәбәт короу оҫталығын үзләштерергә;
- эшләгән эштәрен дөрөҫ баһаларға һәм кәрәк икән төҙәтмә индерергә.
- үтенес менән укытыусыға, класташына, өлкәндәргә өндәшергә;
- укыу объектын өйрәнеү процесында күзәтергә, сағыштырырға, анализларға һәм һығымта яһарға;
- аралашыу оҫталығын шымартыу: тыңларға, яуап бирергә; һорарға, кеше фекерен ихтирам итергә;
- диалог, монолог короу белергә;
- мәғлүмәт алыу сығанактары менән эш итә белергә; алған мәғлүмәттә эшкәртә белергә, максатка ярашлы кулланырға;
- мәғлүмәт алыу максатында һорау һөйләм корорға;
- парлап, төркөмдә эшләгәндә этикет кағизәләрен күзәтергә;
- китап һәм башка укыу сығанактарынан информация алырға һәм уны максатка ярашлы кулланырға;
- үҙеңдә тейешле урында күрһәтә, үз аллы эш итә белергә; каршылыктар тыуған осрақта эшмәкәрлек итеү юлдарын планлаштырырға өйрәнә башларға һ.б.

I класс өсөн тематик план

№	дата	Ижади эштен темаһы	Бөтәһе	Теор. өлөшө	Практ. өлөшө
1.		Танышайык. Балалардың ижади һәләтен күзәтеү һәм асыклау.	1	0,5	0,5
2.		Балалардың ижади һәләтен күзәтеү һәм асыклау. Һөйләшеү, әңгәмә короу. Ижад папкалары эшләү.	1	0,5	0,5
3.		«Белем байрамы». Картина буйынса эш.	1	0,5	0,5
4.		Көзгө тәбиғәткә экскурсия. Балалардың тәбиғәт менән һоклана белеүҙәрән күзәтеү.	1	0,5	0,5
5.		Күзәтеүҙәр буйынса һөйләшеү короу. Бирелгән һүзҙәргә окшаш һүзҙәр уйлау. Рифмалы һүзҙәр.	1	0,5	0,5
6.		«Көзгө ағасты һүрәтләү. Телдән 3-4 һөйләмдән торған хикәйә төзөү.	1	0,5	0,5
7.		«Көзгө япрак» һүрәте – кәләм һәм буяуҙар менән эш. Эшләгән эште тасуирлап һөйләргә өйрәтеү. Китапсыҡ эшләү	1	0,5	0,5
8.		Көзгө урман тураһында һөйләшеү короу. Эзмә- эзлекле һөйләргә– бәйләнешле телмәр төзөргә өйрәтеү.	1	0,5	0,5
9.		«Япрактар фантазияһы» композицияһы төзөү һәм уның буйынса һөйләшеү.	1	0,5	0,5
10.		«Илак ямғыр» -әңгәмә короу. Көзгө һуңғы көндәрән һүрәтләү. Рифмалы һүзҙәр менән уйындар. Китапсыҡ эшләү.	1	0,5	0,5
11.		Ижектәр уйыны. Көз тураһында ике юллыктар ижад итергә өйрәнеү.	1	0,5	0,5
12.		Ижектәр уйыны. Яраткан темаға ике юллыктар ижад итергә өйрәнеү.	1	0,5	0,5
13.		«Кыш килә» - картина буйынса эш. Бәйләнешле телмәр төзөү.	1	0,5	0,5
14.		«Кышты яратам» - бирелгән рифмалы һүзҙәр менән ике юллыктар уйлау. Китапсыҡ эшләү.	1	0,5	0,5
15.		«Яңы йыл мажаралары» - байрамға әзерлек. Ике юллыктар ижад итеү.	1	0,5	0,5
16.		«Яңы йыл байрамы» тураһында һөйләшеү. Картина буйынса эш. Бәйләнешле телмәр төзөү.	1	0,5	0,5
17.		Тәбиғәткә экскурсия. Төрлө уйындар ойштороу. Шатлык хистәрән ике юллыктар менән биреү.	1	0,5	0,5
18.		Экскурсия тураһында һөйләшеү. 5-6 һөйләмдән торған бәйләнешле телмәр	1	0,5	0,5

		төзөү.			
19.		«Кышкы уйындар» - әңгәмә короу. Матур көндө тышта кар йомарлап уйнау. Ике юллыктар уйлап сығару.	1	0,5	0,5
20.		«Кар бабай эшлэйбез» - дәрес- уйын. Ике юллыктар ижад итеү.	1	0,5	0,5
21.		«Кар бабай» - картина буйынса йәки тышта эшләгән кар бабай тураһында бәйләнешле телмәр төзөү. Китапсык эшләү.	1	0,5	0,5
22.		«Без театр куябыз» - укылған әкиәттәрҙән иң күңеллеһен һайлап сәхнәләштереү, әкиәттең һүзәрән ятлау.	1	0,5	0,5
23.		«Без әкиәт куябыз» - инсценировка өсөн костюмдар һәм декорация әзерләү.	1	0,5	0,5
24.		«Без әкиәт куябыз» - инсценировкалау.	1	0,5	0,5
25.		«Язғы тамсылар» - ике юллыктар ижад итеү.	1	0,5	0,5
26.		«Язғы тамсылар» - китапсык эшләү.	1	0,5	0,5
27.		«Кәмәләр йөззәрәбез» - оригами. Йылғаға төшөп, кәмәләр йөззәрәү. Ике юллыктар ижад итеү.	1	0,5	0,5
28.		Язғы тәбиғәткә экскурсия. Төрлө уйындар ойоштороу.	1	0,5	0,5
29.		Яз тураһында һүрәт төшөрөү.	1	0,5	0,5
30.		Яз тураһында ике юллыктар ижад итеү.	1	0,5	0,5
31.		Килеп сыткан шиғырҙарға китапсык эшләү.	1		
32.		«Әлифба байрамына» әзерләнәбез. Ижад папкаларына эштәрҙе туплау.	1		
33.		Резерв дәрес. «Әлифба байрамы»	1		

2 класка тематик план.

№	Планл. дата	Ижади эштең теманы	Бөтәһе	Теор. өлөшө	Практ. өлөшө
1.		Инеш дәрес. «Йәйге хәтирәләр».	1	0,5	0,5
2.		Нимә ул ритм, рифма?	1	0,5	0,5
3.		Окшаш һүззәр – рифмалы һүззәр.	1	0,5	0,5
4.		Һүззәр уйындары. Китапсыҡ эшләү.	1	0,5	0,5
5.		Минең яраткан әтем, бесәйем. Ике юллыҡ шиғырҙар уйлау.	1	0,5	0,5
6.		Ике юллыҡтар язабыҙ. Рифмалы һүззәр биреү.	1	0,5	0,5
7.		Тәбиғәт күренештәре төшөрөлгән һүрәттәргә ике юллыҡтар уйлау.	1	0,5	0,5
8.		Көзгө көндәр тураһында ике юллыҡтар. Экскурсиянан һуң.	1	0,5	0,5
9.		Көзгө көндө яратам! Шиғыр, хикәйә, әкиәт уйлау.	1	0,5	0,5
10.		Шиғырҙа ритм. Ижектер һаны. Дүрт юллыҡтар.	1	0,5	0,5
11.		Ҡыш килә. Рифмалы һүззәр. Шиғыр уйлап ҡарау.	1	0,5	0,5
12.		Ҡыш тураһында һөйләшәйек. Картина буйынса эш. Бәләкәй хикәйә төҙөү.	1	0,5	0,5
13.		Нимә ул әкиәт? Ҡыш тураһында әкиәт ижад итәм.	1	0,5	0,5
14.		Ҡыш бабай һәм Ҡарһылыу. Сәхнә өсөн сценарий (әкиәт) төҙөү.	1	0,5	0,5
15.		Г. Шафикова. «Ни өсөн ҡыш ҡырыс холокло?».	1	0,5	0,5
16.		«Интерактив башҡорт теле» сайтында күнекмәләр эшләү.	1	0,5	0,5
17.		«Интерактив башҡорт теле» сайтында күнекмәләр эшләү, белемде тикшереп ҡарау.	1	0,5	0,5
18.		Мин-кар бөртөгө. Әкиәт язып ҡарау.	1	0,5	0,5
19.		“Минең яраткан йорт хайуаным”. Инша язып ҡарау.	1	0,5	0,5
20.		Минең атайым (олатайым, кустым). Телмәр үстөрөү.	1	0,5	0,5
21.		Ике юллыҡтар ижад итеү.	1	0,5	0,5
22.		«Интерактив башҡорт теле» сайтында күнекмәләр эшләү.	1	0,5	0,5
23.		«Интерактив башҡорт теле» сайтында күнекмәләр эшләү, белемде тикшереп ҡарау.	1	0,5	0,5
24.		Йыл мизгелдәре. Яраткан йыл мизгелем.	1	0,5	0,5

25.		Әсәйзәр байрамы. Ике юллыктар ижад итәбез.	1	0,5	0,5
26.		А.Йәгәфәрова. Урал иле. Урал батыр. Әкиәт.	1	0,5	0,5
27.		Алпамыша батыр. Әкиәт.	1	0,5	0,5
28.		Илде иңләп йәмле яз килә. Яз билдәләре.	1	0,5	0,5
29.		Язғы урманға экскурсия. Күзәтеүзәр буйынса инша языу.	1	0,5	0,5
30.		Күпселек кайза – көс шунда. Ә.Хәмәтдинова. Тамсы менән Тамсыкай.	1	0,5	0,5
31- 33.		Батырзары бар илемдең. Ғ.Рамазанов. Бөйөк Еңеү тураһында фильмдар карау. “Минең карт олатайым” темаһына презентация эшләп сығыш яһау.	3		
34.		Ижад кисәһе.	1		

III класс өсөн “Интерактив башкорт теле” түңәрәге балалардың I-II кластарға өйрәнгән ритм, рифма, басымлы ижектәр, ике юллыктар, ижек уйындары һ.б. өйрәнелгән темалар буйынса нығытыу дәрестәре һәм яңы темалар буйынса эштәр алып барыла. III класта шиғыр, хикәйә һәм әкиәт ижад итергә өйрәнүзән тыш рәссамдардың картиналары менән танышыу, шулай ук сценарийҙар уйлау һәм уларҙы сәхнәгә куйыу кеүек яңы темалар өйрәнелә. Шулай ук тәбиғәт менән яҡындан танышыу, уның тураһында яҙыу, һокланыу һәм ошо кисерештәрҙе дәфтәргә теркәү, ижад итеү эштәре алып барыла.

3 класка тематик план.

№	Планл. дата	Дәрес темаһы	Бөгөнө	Теор. өлөшө	Практ. өлөшө
1.		Йәйге хәтирәләр. Бәләкәй инша ижад итеү.	1	0,5	0,5
2.		Белем байрамы тураһында ижади эштәр.	1	0,5	0,5
3.		Тәбиғәтте яратам. Үҙендә тәбиғәттә тәртипле тотоу ҡағизәләре ижад итеү.	1	0,5	0,5
4.		Көзгә тәбиғәتكә экскурсия. Өйҙә инша яҙып килергә.	1	0,5	0,5
5.		Шиғырҙар ижад итәбез. Рифмалы һүзҙәр уйлау, һайлау.	1	0,5	0,5
6.		Шиғырҙар ижад итәбез. Ике юллыктар.	1	0,5	0,5
7.		Шиғырҙар ижад итәбез. Дүрт юллыктар.	1	0,5	0,5
8.		Фәстөрөүҙәр ижад итеү.	1	0,5	0,5
9.		Әкиәт яҙып ҡарау.	1	0,5	0,5
10.		Диалогтар төҙөү.	1	0,5	0,5
11.		Рәссамдардың картиналары буйынса инша яҙыу.	1	0,5	0,5
12.		Ҡыш ҡилә. Рифмалы һүзҙәр.	1	0,5	0,5
13.		Ҡыш ҡилә. Шиғырҙар ижад итеү.	1	0,5	0,5
14.		Ҡыш бабай һәм Ҡарһылыу. Сәхнә өсөн сценарий (әкиәт) төҙөү.	1	0,5	0,5
15.		Г. Шафикова. «Ни өсөн ҡыш ҡырыс холокло?».	1	0,5	0,5
16.		Тарих – безҙең ҡобайырҙарҙа. Ҡобайыр. Ай, Уралым, Уралым.	1	0,5	0,5
17.		Тарих – ул безҙең тамырҙар. Т.Шаһманов. Бабсаҡ бей ырыуы.	1	0,5	0,5
18.		Илемдең батыры – Салауат. Т.Сәғитов, Б.Рафиков, С.Әлибай әсәрҙәре.	1	0,5	0,5
19.		Ил яҙмышы – ир яҙмышы. Салауат Юлаев. Мин үлмәнем, башкорттарым!	1	0,5	0,5

20.		Тел-илемдең аскысы.Р.Тойғон, И.Кинйәбулатов, С.Сурина шиғырзary.	1	0,5	0,5
21.		Әкиәт укырға яратам. В.Исхаков. Ирәмәлкәй таузың ак ташы.	1	0,5	0,5
22.		А.Шәйәхмәтова. Икмәк көсө. Каты-кото. Әкиәт.	1	0,5	0,5
23.		Кошка әйләнгән әбей. Әкиәт.	1	0,5	0,5
24.		Үгәй кыз Гөлбикә. Әкиәт.	1	0,5	0,5
25.		А.Йәғәфәрова. Урал иле. Урал батыр. Әкиәт.	1	0,5	0,5
26.		Алпамыша батыр. Әкиәт.	1	0,5	0,5
27.		«Интерактив башкорт теле» сайтында күнекмәләр эшләү.	1	0,5	0,5
28.		«Интерактив башкорт теле» сайтында күнекмәләр эшләү, белемде тикшереп карау.	1	0,5	0,5
29.		Тәбиғәттең уяныуы. Р.Сәғәзиев. Яз кайзан килде?	1	0,5	0,5
30.		Күпселек кайза – көс шунда. Ә.Хәмәтдинова. Тамсы менән Тамсыкай.	1	0,5	0,5
31- 33		Әсәйзәр байрамы. С.Әлибай. Яз башы. Ғ.Ғүмәр. Тамсылар. Батырзary бар илемдең. Ғ.Рамазанов. Бөйөк Еңеү.	3	2	1
34.		Ижад кисәһе.	1	0,5	0,5

IV класта эш башка төрлөрөк ойшторола. Укыусылар язылган шиғырзарын, хикәйэләрен, әкиәттәрен китапсыктарына яза баралар. Китапсыктарзы үззәре эшлэйзәр. Унда матур-матур һүрәттәр төшөрәләр йәки кыркып йәбештерәләр. Бик матур китапсык килеп сыға һәм унда һәр бала үзенең ижад эшен язып туя. Шулай ук район һәм республика бағмаларына күзәтеү ойшторола. Балалар тиҫтерзәренең ижад эше менән яткындан таныша һәм үззәренең дә ижад итеүгә дәрте уяна.

4 класка тематик план.

№	Планл. дата	Дәрес темаһы	Бөтәһе	Теор. өлөшө	Практ. өлөшө
1.		Йәйге хәтирәләр. Шиғыр, хикәйә, әкиәт ижад итеү.	1	0,5	0,5
2.		Шиғыр, хикәйә, әкиәт ижад итеү.	1	0,5	0,5
3.		Китапсыктар эшлэйбөз.	1	0,5	0,5
4.		Китапсыктар эшлэйбөз.	1	0,5	0,5
5.		Йәнләндереүзәр һәм сағыштырыузар.	1	0,5	0,5
6.		Йәнләндереүзәр һәм сағыштырыузар.	1	0,5	0,5
7.		Шиғырзар ижад итәбөз.	1	0,5	0,5
8.		Хикәйә, әкиәттәр ижад итәбөз.	1	0,5	0,5
9.		Метафоралар, эпитеттар.	1	0,5	0,5
10.		Метафоралар, эпитеттар.	1	0,5	0,5
11.		Шиғырзар ижад итеү.	1	0,5	0,5
12.		Хикәйә, әкиәттәр ижад итәбөз	1	0,5	0,5
13.		Төркөмдәрзә эш. Шиғырзар ижад итеү.	1	0,5	0,5
14.		Төркөмдәрзә эшлэйбөз. Әкиәттәр ижад итәбөз	1	0,5	0,5
15.		Төркөмдәрзә эш. Хикәйәләр язабыз.	1	0,5	0,5
16.		Төркөмдәрзә эш. Интервью алабыз.	1	0,5	0,5
17.		Интервью язабыз.	1	0,5	0,5
18.		Гәзиткә мәкәләләр язабыз.	1	0,5	0,5
19.		Гәзиткә мәкәләләр язабыз.	1	0,5	0,5
20.		«Йәншишмә» гәзитенә күзәтеү.	1	0,5	0,5
21.		«Йәншишмә» гәзитенә күзәтеү.	1	0,5	0,5
22.		Тиҫтерзәребөз ижады.	1	0,5	0,5
23.		Туған илемдәң күренекле кешеләре. Проект эше.	1	0,5	0,5
24.		Туған илемдәң күренекле кешеләре. Проект эше.	1	0,5	0,5
25.		«Интерактив башкорт теле» сайтында күнекмәләр эшләү.	1	0,5	0,5
26.		«Интерактив башкорт теле» сайтында күнекмәләр эшләү, белемде	1	0,5	0,5

		тикшереп карау.			
27.		Башкорт теленән олимпиада эштәре.	1	0,5	0,5
28.		Тиҫтерзәребез ижады.	1	0,5	0,5
29.		«Аманат» журналына күзәтеү. Тиҫтерзәребез ижады.	1	0,5	0,5
30.		«Аманат» журналына күзәтеү.	1	0,5	0,5
31-33.		Без ҙә ижад итәбез.	3		
34.		Ижад кисәһе. Резерв дәрес.			

Материаль – техник яктан тәмин итеү.

1. “Акбузат” журналы.
2. «Аманат» журналы.
3. “Йәншишмә” гәзетәһе.
4. “ Өзәби укыу” 1 класс Ф.Ш Сынбулатова һ.б,
5. “ Өзәби укыу” 2 класс Ә. Т. Мәүлийәрова һ.б.
6. “ Өзәби укыу” 3 класс Ә. Т. Мәүлийәрова һ.б.
7. “ Өзәби укыу” 4 класс Ә. Т. Мәүлийәрова һ.б.
8. <https://farshatova.jimdofree.com/мультимедийные-интерактивные-упражнения-по-башкирскому-языку/>
9. <https://irorb.ru/interaktivnyj-bashkirskij/>
10. <https://basic.bashlang.ru/>